

УДК 336:334.7 (045)

DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-5-11>**Герасимчук О.В.**

аспірант

Державного університету «Житомирська політехніка»

Gerasymchuk Oleksandr

State University Zhytomyr Polytechnic

**СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ДОСЛІДЖЕННЯ
РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА****THE MODERN APPROACH TO RESEARCH
THE RESOURCE POTENTIAL OF THE ENTERPRISE**

Статтю присвячено дослідженню сучасного підходу до сутності ресурсного потенціалу підприємства. Розглянуто поняття ресурсного потенціалу як економічної категорії та представлено авторське бачення його сутності. Висвітлено підходи до дослідження даної категорії. Визначено, що основними характеристиками потенціалу є: організаційно-управлінський, кадровий, інтелектуальний, фінансовий, технологічний, інформаційний, ринковий, інтерфейсний та науково-дослідний. Визначення сутності поняття «ресурсний потенціал» базувалося на комплексному та системному підходах. На основі комплексного підходу ресурсний потенціал – сукупність різноманітних ресурсів, які знаходяться в розпорядженні підприємства. А за системним підходом ресурсний потенціал підприємства – наявність явних та неявних ресурсів, їх взаємозв'язок як системи для досягнення цілей.

Ключові слова: ресурси, ресурсний потенціал, ресурсний потенціал підприємства, фінансові ресурси, матеріальні ресурси, трудові ресурси, інформаційні ресурси.

Статья посвящена исследованию современного подхода к сущности ресурсного потенциала предприятия. Рассмотрено понятие ресурсного потенциала как экономической категории и представлено авторское видение его сущности. Освещены подходы к исследованию данной категории. Определено, что основными характеристиками потенциала являются: организационно-управленческий, кадровый, интеллектуальный, финансовый, технологический, информационный, рыночный, интерфейсный и научно-исследовательский. Определение сущности понятия «ресурсный потенциал» базировалось на комплексном и системном подходах. На основе комплексного подхода ресурсный потенциал – совокупность различных ресурсов, находящихся в распоряжении предприятия. А согласно системному подходу, ресурсный потенциал предприятия – наличие явных и неявных ресурсов, их взаимосвязь в качестве системы для достижения целей.

Ключевые слова: ресурсы, ресурсный потенциал, ресурсный потенциал предприятия, финансовые ресурсы, материальные ресурсы, трудовые ресурсы, информационные ресурсы.

The article is devoted to the study of the modern approach to the essence of the enterprise resource potential. The concept of resource potential as an economic category is considered, and the author's vision of its essence is presented. The approaches to the study of this category are highlighted. The concept of enterprise potential is important for the practice of management, because the idea of its content determines an adequate approach to its assessment, measurement of competitiveness and capacity management. One of the main tasks of management is to determine the potential of the existing enterprise, ie comprehensive evaluation of its components. It is determined that the main characteristics of the potential are: organizational and managerial, personnel, intellectual, financial, technological, information, market, interface and research. The definition of the essence of the concept of "resource potential" was based on a comprehensive and systematic approach. Based on an integrated approach, the resource potential is a combination of various resources at the disposal of the enterprise. And according to a systematic approach, the resource potential of an enterprise is the presence of explicit and implicit resources, and their relationship as a system for achieving goals. First hour of the form of the resource insurance: a system of interdependent warehouses; dynamic assimilation; on the basis of the law of

synergy; warehouses of resource potential will require optimal structure; Warehouses of resource potential have the potential to be adequate for the characteristics of the products and services, which can be guaranteed. In our time, there's not a single approach and a single concept of resource potential.

Key words: resources, resource potential, enterprise resource potential, financial resources, material resources, labor resources, information resources.

Постановка проблеми. Головними завданнями у нашому світі під час управління підприємством є всебічний розвиток підприємства та оцінка його можливостей, сюди ми можемо включити збалансування можливостей підприємства з наявним потенціалом зовнішнього середовища для досягнення стратегічних цілей та в процесі постійної конкуренції його існування. Ефективне функціонування підприємства нині залежить від самого керівництва (управління). Таким чином, ресурсний потенціал є тим основним ресурсом, який забезпечує стійкість підприємства та складається з таких основних елементів: соціального, виробничо-економічного та екологічного.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні та зарубіжні вчені у своїх дослідженнях та наукових працях упродовж ХХ ст. вивчали різні вектори економічного, виробничого та ресурсного потенціалу. На нашу думку, необхідно зосередити увагу на працях зарубіжних учених: К. Аладефреда, В. Вебера, Д. МакКлелланда, А. Маршалла, Ф. Тейлора, А. Файоля.

Вітчизняні науковці Абрамова, С. Бандура, М. Грачева, А. Колот, В. Саденко, Л. Фролова, Л. Шаруга, Г. Хаєт у своїх працях вивчали основні проблеми організації ресурсного потенціалу.

Аналізуючи економічно-наукову літературу та різні погляди вітчизняних та зарубіжних учених-економістів, відзначимо, що, на нашу думку, мало вивчено більшість концепцій розвитку ресурсного потенціалу та його структури й якостей.

Метою дослідження є аналіз сучасного підходу до дослідження ресурсного потенціалу підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині велика кількість підприємств прагне розвивати ресурсний потенціал самостійно, а це, своєю чергою, сприяє зміцненню якостей і визначенню подальших можливостей розвитку. Під час управління потенціалом підприємства необхідно забезпечити його ефективність і стабільність.

Сьогодні одним з головних етапів економічної стратегії є процес формування ресурсного потенціалу підприємства, що передбачає створення й організацію ресурсів для досягнення основних цілей діяльності підприємства.

Потреба проаналізувати сучасні підходи до дослідження ресурсного потенціалу підприємства виникла на основі аналізу науково-економічної літератури та під час виявлення недостатньо обґрунтованого поняття «ресурсний потенціал підприємства».

У системі ефективної роботи підприємства велике значення має ресурсний потенціал, що є засобом для збільшення прибутку та рівня його конкурентоспроможності.

У загальному визначенні поняття «потенціал» – певна можливість реалізації будь-чого, йому властиві накопичення, принцип вимірювання його величини та реалізації [3].

Основною характеристикою потенціалу є можливість до відтворення. Створення потенціалу підприємства реалізується в процесі проведення відповідних дій щодо забезпечення ринкових можливостей підприємства через зміну його характеристик і властивостей із метою досягнення поставлених цілей.

Слід відзначити, що сам термін «потенціал» пов'язує ще два поняття – «можливості» та «здібності». У словнику представлено поняття «можливість», як прийнятна умова, обставина, ситуація, за якою можливо щось зробити, а термін «здібність» розглядається як природна обдарованість, уміння, можливість виконувати певні дії [8].

Але необхідно зазначити, що вчені погоджуються з тим, що можливості і здібності у визначенні поняття «потенціал підприємства» поєднані.

Сучасними вченими трактування дефініції «потенціал підприємства» означає можливість, здатність, силу, яка існує в прихованій формі за певних умов [5; 7; 8].

Окрім того, на нашу думку, поняття «потенціал» пов'язане з термінами «сила», «міцність». Даний термін використовують із метою оцінки засобів, запасів і джерел, які в подальшому можуть застосовуватися для досягнення мети [1].

Потенціал підприємства з економічного погляду характеризується як сукупність можливостей. З одного боку, потенціал підприємства – сукупність чинників, які визначають силу, джерела спроможності, запаси, кошти, ресурси та інші резерви, які можуть використовуватися в економічній діяльності, а з іншого – потенціал підприємства характеризується якістю та кількістю ресурсів, якими володіє підприємство, кваліфі-

кацією найманого персоналу, інноваційними, інформаційними й фінансовими можливостями.

Таким чином, потенціал – це сукупність ресурсів та можливостей, які використовуються підприємством для досягнення відповідних цілей. Дослідження ресурсного потенціалу є основним чинником та передумовою розвитку стратегії підприємства.

Основною метою підприємств в Україні є одержання максимальних прибутків, але, на жаль, більшість підприємств перебуває в кризовому становищі.

Загальна категорія «ресурси» за своїм значенням виступає як запас, джерело та знаходиться в основі категорії «ресурсний потенціал підприємства». Таким чином, проводячи аналіз, ми дослідили, що майно та грошові кошти, запаси та джерела сировини, матеріалів, праця є головними ресурсами підприємства [2]. Аналізуючи економічну літературу, ресурси можна визначити як сукупність матеріальних та нематеріальних елементів, які саме й «запускають» виробничий процес.

Важливою ознакою терміна «ресурси» є те, що вони можуть відтворюватися у двох формах: споживчої вартості й власне вартості. Але

необхідно акцентувати увагу на тому, що процес існування підприємств потребує постійного включення нових різновидів ресурсів.

Для детального та всебічного дослідження ресурсного потенціалу підприємства необхідно зупинитися на сучасних підходах до його визначення.

Аналізуючи економічну літературу, у табл. 1 ми зобразили комплексний та системний підходи до визначення сутності поняття «ресурсний потенціал».

Таким чином, на основі комплексного підходу ресурсний потенціал – сукупність різноманітних ресурсів, які знаходяться в розпорядженні підприємства. А за системним підходом ресурсний потенціал підприємства – наявність явних та неявних ресурсів, їх взаємозв'язок як системи для досягнення цілей.

Проаналізувавши різні підходи до аналізу сутності ресурсного потенціалу підприємства, ми можемо зробити висновок, що його сутність – це коли взаємодіють усі його складові елементи.

Крім того, як ми бачимо, ресурсний потенціал пов'язаний із характеристикою джерел ресурсів.

Таблиця 1

Сучасні наукові підходи до визначення змісту поняття «ресурсний потенціал підприємства»

Автори	Зміст поняття ресурсного потенціалу
Комплексний підхід	
Н. Багацька, В. Хачатрян [2]	Ресурсний потенціал – сукупність ресурсів, які характеризують підприємство, а також здатність співробітників для збільшення прибутку застосовувати ресурси.
В. Бугай, А. Горбунова [3]	Ресурсний потенціал – сукупність ресурсних можливостей, управлінських здібностей і вмотивованості підприємця; крім того, працівники мають впливати на зовнішні зміни з метою поліпшення діяльності підприємства в умовах конкуренції.
Д. Солоха, В. Морева, О. Балакай [8]	Ресурсний потенціал – сукупність ресурсів та можливість його працівників використовувати їх для створення нових послуг чи товарів із метою підвищення прибутку.
Л. Маршук [9]	Ресурсний потенціал – можливості підприємства щодо використання власних ресурсів, які в подальшому можуть використовуватися для задоволення потреб споживачів.
Н. Невроцький [11]	Ресурсний потенціал – сукупність ресурсів, що забезпечують результативну діяльність господарюючого суб'єкта.
А. Томпсон, А. Дж. Стрікленд [12]	Американські вчені у своїх працях розглядають ресурсний потенціал із погляду стратегічного управління.
Системний підхід	
С. Алексеев [1]	Система функціонування у сукупності різноманітних видів ресурсів, які можуть бути використані в господарській діяльності для збільшення його конкурентоспроможності та задоволення основних потреб.
	Ресурсний потенціал – система власних ресурсів підприємства, які здатні мобілізувати за потреби для проведення результативної діяльності.
М. Гончар [4]	Ресурсний потенціал – це складна і динамічна система.
Т. Дем'яненко [7]	Ресурсний потенціал – деякий запас міцності, стабільності, раціонально використовувані ресурси підприємства.

Джерело: складено автором

Найбільше використовується визначення поняття ресурсного потенціалу підприємства – зображення його через сукупність природних умов та ресурсів, можливостей, запасів і цінностей, які призначені для досягнення певних цілей. Різноманіття підходів вивчення ресурсного потенціалу дає змогу вважати його багатоглядним поняттям, а сама структура ресурсного забезпечення для кожної організації є індивідуальною, але при цьому необхідно враховувати специфіку галузі, рівень економічного розвитку, стану потенціалу розвитку, вибраної стратегії подальшого розвитку [10, с. 447].

Основними видами потенціалу є: інтелектуальний, фінансовий, інтерфейсний, організаційно-управлінський, кадровий, технологічний, інформаційний, ринковий та науково-дослідний. Усі вони дають можливість застосувати їх для інноваційного розвитку [12].

Більшість учених-економістів у процесі дослідження інноваційного потенціалу підприємства спирається на ресурсний підхід. Але нині більшість підприємств діє в умовах обмежених ресурсів, які можуть становити як його конкурентні переваги, так і, навпаки, загрози. З такої позиції одним із джерел конкурентних переваг підприємства є ресурсне забезпечення.

Під час формування ресурсного потенціалу слід урахувати, що ресурсний потенціал є:

- системою взаємозалежних складників;
- динамічним утворенням;
- окрім того:
- формування ресурсного потенціалу здійснюється на основі закону синергії;
- складники ресурсного потенціалу потребують оптимальної структури, оскільки

вони мають бути в повній гармонії і бути взаємопов'язаними;

– складники ресурсного потенціалу мають бути адекватними характеристикам продукції чи послуг, що виробляються підприємством.

Проаналізувавши погляди науковців, економістів, пропонуємо розглядати ресурсний потенціал як систему взаємопов'язаних різних видів ресурсів, якими володіє підприємство.

Якщо ми акцентуємо увагу на відмінностях понять «ресурси» і «потенціал», то побачимо, що ресурси існують незалежно від підприємств, а потенціал окремого підприємства невіддільний від суб'єктів діяльності.

Це означає, що поняття «потенціал», окрім матеріальних і нематеріальних засобів, передбачає й наявність компетенцій у працівника, колективу, підприємства, суспільства у цілому для ефективного використання наявних засобів і ресурсів.

Отже, ресурсний потенціал – це сукупність ресурсів, що властиві підприємству, а також здатність працівників використовувати ресурси для підвищення прибутку та здійснення різних видів послуг.

Висновки з проведеного дослідження. Ресурсний потенціал являє собою складну, відкриту, динамічну, ієрархічну систему. Слід пам'ятати, що сьогодні не існує єдиного підходу й єдиної концепції щодо сутності ресурсного потенціалу. Кожна позиція, що розглядається сьогодні в науково-економічній літературі, має раціональну основу і кожне визначення має право на існування. Під час проведення дослідження ресурсного потенціалу необхідно застосовувати системний підхід.

Список використаних джерел:

1. Алексєєв С.Б. Визначення поняття «ресурсний потенціал підприємства». Донецьк, 2014. 253 с.
2. Багацька Н.М. Сучасний підхід до оцінки сутності ресурсного потенціалу підприємства. Економіка і суспільство. 2016. № 3. С. 134–139.
3. Бугай В.З. Теоретичні основи формування потенціалу підприємства. Вісник Запорізького національного університету. 2011. № 1(9). С. 27–33.
4. Гончар М.В. Обґрунтування структуризації ресурсного потенціалу підприємства. Науковий вісник Полісся. 2016. № 2(6). С. 108–113.
5. Горбокоть В.Ю. Формування ресурсного потенціалу автотранспортних підприємств. Актуальні проблеми економіки. 2015. № 4(166). С. 12–191.
6. Гриньова В.М., Салун М.М. Оптимізація вартості складових ресурсного потенціалу підприємства : монографія. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 236 с.
7. Дем'яненко Т.І. Ресурсний потенціал підприємства: теоретичні аспекти сутності та структури. Економічний форум. 2015. № 3. С. 290–294.
8. Потенціал підприємства: формування та використання : підручник / Н.В. Касьянова та ін. Донецьк : Цифрова типографія, 2012. 257 с.
9. Маршук Л.М. Теоретичні засади формування ресурсно-фінансового потенціалу підприємства. Молодий вчений. 2016. № 5(32). С. 99–102.
10. Махова М.Н., Рыжкова Т.В. Ресурсный потенциал предприятия. Ресурсам области – эффективное использование : сборник материалов XV Ежегодной научной конференции студентов Финансово-технологической академии. Ч. 1. Королев : Финансово-технологическая академия, 2015. С. 447–458.

11. Невроцький Н.О. Оцінка ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства. Інтернаука. 2017. № 1 (23). Т. 2. С. 97–101.
12. Томпсон-мл. А.А., Стрикленд-III А.Дж. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации для анализа / Пер. с англ. ; 12-е изд. Москва : Вильямс, 2009. 928 с.

References:

1. Aleksieiev S. B. Vyznachennia poniattia «resursnyi potentsial pidpryiemstva». [Definition of the term "enterprise resource potential"]. Donetsk. 2014. 253 p. (in Ukrainian)
2. Bahatska N. M. Suchasnyi pidkhid do otsinky sutnosti resursnoho potentsialu pidpryiemstva. [Modern approach to assessing the essence of the enterprise resource potential] Economy and society. 2016. no 3. P. 134 – 139. (in Ukrainian)
3. Buhai V. Z. Teoretychni osnovy formuvannia potentsialu pidpryiemstva. [Theoretical bases of enterprise potential formation] Bulletin of Zaporizhzhya National University. 2011. no 1 (9). P. 27 – 33. (in Ukrainian)
4. Honchar M. V. Obgruntuvannia strukturyzatsii resursnoho potentsialu pidpryiemstva. [Substantiation of structuring of enterprise resource potential]. Polesie Scientific Bulletin. 2016. no 2 (6). P. 108 – 113. (in Ukrainian)
5. Horbokon V. Yu. Formuvannia resursnoho potentsialu avtotransportnykh pidpryiemstv. [Formation of resource potential of motor transport enterprises.] Current problems of the economy. 2015. no 4(166). P. 12 – 191. (in Ukrainian)
6. Hrynova V. M. Optyimizatsiia vartosti skladovykh resursnoho potentsialu pidpryiemstva: monohrafiia. [Optimization of cost of components of a resource potential of the enterprise] a monograph – Kharkiv, KhNEU im. S. Kuznetsia, 2015. 236 p. (in Ukrainian)
7. Dem'janenko T. I. Resursnyj potentsial pidpryiemstva: teoretychni aspekty sutnosti ta struktury. [Enterprise resource potential: theoretical aspects of nature and structure] Economic Forum. 2015. no 3. P. 290 – 294. (in Ukrainian)
8. Kasjjanova N.V. Potentsial pidpryiemstva: formuvannja ta vykorystannja: pidruchnyk. [Enterprise potential: formation and use] – Donetsk. Digital typography, 2012. – 257 p. (in Ukrainian)
9. Marshuk L. M. Teoretychni zasady formuvannja resursno-finansovogho potentsialu pidpryiemstva. [Theoretical principles of formation of resource-financial potential of the enterprise] / Young scientist. 2016. no5(32). P. 99 – 102. (in Ukrainian)
10. Makhova M. N. Resursnyj potentsyal predpryjatja. [Enterprise resource potential]. Resursam oblasti – effektivnoe yspoljzovanye: sbornyk materyalov XV Ezheghodnoj nauchnoj konferencyy studentov Fynansovo- tekhnologhycheskoj akademyy. Chastj 1 – Korolev M. O.: Financial Academy of Technology, 2015. P. 447 – 458. (in Ukrainian)
11. Nevrocjkyj N. O. Ocinka efektyvnosti vykorystannja resursnogho potentsialu pidpryiemstva. [Assessment of efficiency of utilization of the enterprise resource potential]. Internship. 2017. no 1 (23), 2 vol. P. 97 – 101. (in Ukrainian)
12. Tompson-ml. A.A., Stryklend-III A. Dzh. Strateghycheskyj menedzhment: koncepcyy y sytuacyy dlja analiza [Strategic management: concepts and situations for analysis]/ Per. with English. 12th ed. Moscow: Williams. 2009. 928 p. (in Russian)